

ישיבת הקיבוץ הדתי - עין צורים

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

פרק המפקיד - דף מספר 1

בס"ד, ח' מרחשוון תשנ"ז.

פתיחה לפרק המפקיד

א. פרשיות שומרים בתורה

שמות כ"ב, ו-יד.

עמוד על הנקודות הבאות:

1. מיקום הפרשה בפרשת משפטים.
2. סגנון הפרשה (בעצם - סגנון החלק הראשון של פרשת משפטים).
3. היחס בין שתי הפרשיות הראשונות של שומרים (ו-ח; ט-יב) - עמוד על ההבדלים ביניהם.
4. יש בחז"ל ובפרשנים דעות שונות בהסבר היחס בין הפרשיות:
 - חז"ל (רוב המקורות מקבילים זה לזה):
 - * מכילתא דר"י, פרשה ט"ו, "על כל דבר פשע... לכלים ובהמה" (מהדורת הורוביץ, עמ' 301).
 - * מכילתא דרשב"י, מה' אפשטיין-מלמד, שמות כ"ב, יד, "פרשה עליונה... ובושת".
 - * שבועות פ"ח מ"א.
 - * בבלי ב"מ צ"ד: "תנן התם ארבעה שומרים הם... לרבות שבויה" (עדיף עד "ותחתון מעליון").
 - * ירושלמי שבועות פ"ח ה"א, ל"ח ע"ב, "תני וגונב מבית האיש... פשעת" (למעונין להרחיב - מומלץ לעיין בהמשך הירושלמי).
 - פרשני התורה
 - * פירוש הרשב"ם לשמות כ"ב, פסוקים ו-ח.
 - * פירוש הרמב"ן לשמות כ"ב, ו.
- עמוד על דחיית פירוש הרשב"ם ע"י חז"ל וכיצד מפרש הרשב"ם עצמו את "על חמור על שה על שלמה"?
- סיכום במבוא של ר"ח אלבק למסכת ב"מ עמ' 57 - 58.

ב. משניות פרק המפקיד

1. מיקום הפרק במסכת - דיני שומרים במסכת מפוזרים בין פרקנו ובין פרק השואל. מדוע הופרדו הפרקים ומדוע מוקם פרק המפקיד כפרק שלישי?
 - דיון המאירי בהקדמתו למסכת בבית הבחירה על מבנה המסכת.
 - המבוא של ר"ח אלבק עמ' 59.
 2. המשנה הראשונה:
 - מדוע פותחת המשנה את דיני שומרים בדין צדדי?
 - מדוע יש אריכות וכפל לשון במשנה זו? עיין בהשלמות של ר"ח אלבק לב"מ עמ' 421 ד"ה למי משלם.
 3. דוד הנשקה טיפל ביסודיות בפרשנות התנאים לפרשיות שומרים ובפרשנות משנה זו. את עיקרי הדיסרטציה שלו הוא פרסם כמאמר "ארבעה שומרים הם?" בשנתון המשפט העברי, טז-יז, עמ' 145 - 218. הנוגע לנו נמצא שם בעמ' 145 - 171 (ייתכן וכדאי לעיין בזה רק לאחר שניכנס יותר לעובי הקורה בלימוד. את הדיסרטציה עצמה ניתן לראות אצל מנחם כ"ץ)?
- מכאן נעבור ללמוד את היסוד שעליו מושתת העיקרון של דין המשנה, נושא הנדון בסוגיית הבבלי הראשונה ובירושלמי על אתר. מקורות בהמשך, בלי נדר.